

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

Vastaus valtuustoaloitteeseen
15.8.2025

Vastaus valtuustoaloitteeseen vaikuttavuusarviointien tekemisestä ennen lopullista hankintapäätöstä – Pohjois-Pirkanmaan alueen sosiaali- ja terveystalouden hankinta

Valtuustoaloitteen on laatinut Keskustan aluevaltuustoryhmä aluevaltuuston kokouksessa 9.6.2025.

Aloitteessa esitetään, että ennen kuin aluehallitus tekee lopullisen päätöksen Pohjois-Pirkanmaan sote-palvelujen hankinnasta, tehtäisiin riippumaton vaikuttavuuden arviointi seuraavista vaihtoehtoista:

1. Nykyinen palveluntuotanto (esim. Keiturin Sote Oy, Kolmostien Terveys Oy)
2. Pirkanmaan hyvinvointialueen oma palvelutuotanto
3. Kilpailutuksen voittaneen palveluntuottajan tarjoama palvelukokonaisuus

Vaikuttavuusarviointinnissa tulee tarkastella muun muassa:

- Asiakasvaikuttavuutta ja palveluiden laatua
- Alueellista saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta
- Henkilöstön asemaa, siirtymien vaikutuksia ja työolosuhteita
- Taloudellista kestävyyttä ja kustannustehokkuutta
- Vaikutuksia hyvinvointialueen omaan tuotantokykyyn sekä strategisten tavoitteiden toteutumiseen

Vaikuttavuusarviointin tulokset tulee esittää esimerkiksi aluevaltuuston talousarvioseminaarissa ennen lopullista hankintapäätöstä (yleensä suljettu tilaisuus).

Hankintojen ohjaus Pirkanmaan hyvinvointialueella

Pirkanmaan hyvinvointialueen hankinnoille ja hankintatoiminnalle asetetaan tavoitteet ja reunaehdot aluevaltuuston päätöksillä. Aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen hankintaohjelmasta. Hankintaohjelmalla asetetaan strategiset päämäärät hyvinvointialueen hankinnoille ja ohjataan hankintatoiminnan kehittämistä (hallintosääntö 62b §). Hankintojen suunnittelua ja toteutusta linjataan täsmällisemmin aluehallituksen päätöksillä. Hallintosäännön mukaan aluehallitus päättää tuotantotapa-analyysien käynnistämisestä (hallintosääntö 62b §). Aluehallitukseen toimivaltaan kuuluu arvioida Pohjois-Pirkanmaan alueen sosiaali- ja terveystalouden palvelujen hankinnan valmistelun riittävyyttä.

Pohjois-Pirkanmaan hankintakokonaisuus ja sen käsittely

Pohjois-Pirkanmaan sote-palvelujen hankintaan sisältyy Parkanon, Kihniön, Virtain ja Ruoveden sekä Mänttä-Vilppulan ja Juupajoen kuntien alueella tuotettavia, sosiaali- ja terveystalouden palveluja. Kilpailutuksen ja hankintapäätöksen jälkeen sopimuskausi alkaa tavoitteellisesti Virrat-Ruovesi-alueen osalta 1.4.2026 ja Parkano-Kihniö alueen osalta 1.5.2026. Pirkanmaan hyvinvointialueen oma tuotanto Pohjois-Pirkanmaalla on kasvanut vuoden 2023 alusta lukien ja kasvaa myös tämän hankinnan myötä. Hankinta sisältää palvelujen mahdollisen laajenemisen Mänttä-Vilppulan ja Juupajoen alueelle Tilaaajan eri päätökseen perustuen. Mikäli Tilaaaja päättää laajenemisesta, tulee Palveluntuottajalla olla valmius tuottaa palvelua. Sisällön ja hinnoittelun osalta sovelletaan ehtoja, jotka on kuvattu tarkemmin hankintasopimuksessa ja sen liitteissä. Nykyinen Mänttä-Vilppulan ja Juupajoen sopimus on määräaikaisena voimassa 31.7.2031 asti.

Palvelun sisältö ja laajuus ja niiden järjestämisvastuu sopimusosapuolten kesken voivat muuttua sopimuskauden aikana tilaaajan tavoitteiden ja alueen palvelutarpeiden ja -kysynnän mukaisesti.

Aluehallitus päätti helmikuussa 2024 (19.2.2024, 50 §), että Pohjois-Pirkanmaan palvelujen järjestämisestä ja tuottamista arvioidaan valmistelemalla palvelukokonaisuutta ja järjestämistapaa koskevat tuotantotapa-analyysit. Aluehallitus käsitteli valmisteltuja tuotantotapa-analyysieja kokouksessaan 28.10.2024 (278 §) ja päätti, että Pohjois-

Pirkanmaan palvelutuotannon uudistamiseksi valmistellaan erilaisia vaihtoehtoisia malleja. Aluehallitus käsitteli 9.12.2024 (347 §) eri vaihtoehtoja Pohjois-Pirkanmaan palvelujen tuottamisen uudistamismalliksi ja valitsi uudistamismalliksi suppean ulkoistuksen ja oman tuotannon yhdistelmän. Edelleen aluehallitus päätti 9.12.2024, että Pohjois-Pirkanmaan sosiaali- ja terveyspalvelujen kilpailuttamisen käynnistämispäätös tuodaan aluehallitukseen tammi-helmikuussa 2025. Aluehallitus päätti Pohjois-Pirkanmaan hankinnan käynnistämisestä 27.1.2025 (24 §). Tämän jälkeen ko. hankintaa on käsitelty aluehallituksessa 14.4.2025 (108 §) ja 26.5.2025 (162 §).

Vastaukset valtuustoaloitteessa esitettyihin näkökohtiin

1. Nykyinen palveluntuotanto (esim. Keiturin Sote Oy, Kolmostien Terveys Oy)

Pirkanmaan hyvinvointialue on muodostunut usean kunnan ja sairaanhoitopiirin järjestämien palvelujen pohjalta. Vuosien aikana on tehty paikallisia ratkaisuja sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen osalta. Pohjois-Pirkanmaan nykyiset osaulkoistustoimintamallit ovat raskaita hallinnoitavia suhteessa niiden väestöpohjaan ja tukevat heikosti tilaajan strategisia kehittämisen ja palvelujen järjestämisen tavoitteita yhdenmukaisten ja yhdenvertaisten palvelujen kehittämiseksi Pirkanmaan hyvinvointialueella. Julkisia sosiaali- ja terveyspalveluita koskevan kokonaisuudistuksen ja siihen liittyvien lainsäädäntö- sekä olosuhdemuutosten myötä Pohjois-Pirkanmaan palvelukokonaisuutta ja sen järjestämistapaa on tarve uudelleenarvioida yhtenä kokonaisuutena.

Tällä hetkellä Pirkanmaan hyvinvointialueen lisäksi Kolmostien Terveys Oy, Keiturin Sote Oy sekä Mäntänvuoren Terveys Oy tuottavat Pohjois-Pirkanmaalla sosiaali- ja terveyspalveluita osaulkoistussopimusten perusteella.

- Parkanon ja Kihniön sosiaali- ja terveysterveyspalveluita tuottaa **Kolmostien Terveys Oy**. Kolmostien Terveys Oy:ssa Pirkanmaan hyvinvointialue on vähemmistöosakas. Nykyinen sopimus on alkanut 1/2015.
- Virroilla ja Ruovedellä sosiaali- ja terveysterveyspalveluita tuottaa **Keiturin Sote Oy**. Keiturin Sote Oy on kokonaan Pirkanmaan hyvinvointialueen omistuksessa. Nykyinen sopimus on alkanut 1/2016.
- Mänttä-Vilppulan ja Juupajoen sosiaali- ja terveysterveyspalveluita tuottaa **Mäntänvuoren Terveys Oy**. Mäntänvuoren Terveys Oy:ssa Pirkanmaan hyvinvointialue on vähemmistöosakas. Nykyinen sopimus on alkanut 8/2016.

Hankinnan sisältö ei kuitenkaan jatkossa vastaa nykysopimuksia ja nykytilanteeseen verrattuna Pirkanmaan hyvinvointialue tulee tuottamaan aiempaa enemmän palveluita itse.

Pohjois-Pirkanmaan tuotantotapa-analyysit

Tuotantotapa-analyysi on sosiaali- ja terveysterveyspalvelujen järjestämisen työkalu. Se kokoaa yhteen tietoa palvelutuotannon nykytilasta sekä tulevaisuuden ennakoituista kehityskuluista ja muutosvoimista. Tuotantotapa-analyysiin koostetaan mahdollisimman vertailukelpoista tietoa eri tuotantotavoista palvelujen järjestämiseen liittyvän päätöksenteon tueksi. Analyysissä nousevien havaintojen pohjalta syntyy johtopäätöksiä ja tuotetaan toimenpidesuosituksia jatkoon.

Pohjois-Pirkanmaan alueen palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta tehtiin kattavat tuotantotapa-analyysit vuoden 2024 aikana, joissa pureuduttiin juurikin valtuustoaloitteessa esitettyihin näkökohtiin ja vaihtoehtoihin.

Keskeisimpiä nostoja tuotantotapa-analyyseistä:

- Kolmostien Terveysterveyspalvelukonsepti on pohjautunut väestövastuuperiaatteeseen määritellyllä alueella. Järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueelle ja lainsäädännön muutosten myötä sopimuksiin on tehty merkittäviä muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet Kolmostien Terveysterveyspalvelujen tuottamien palvelujen määrään ja niiden tuottamisen

toimintalogiikkaan. Kolmostien Terveysten itse tuottamat palvelut ovat supistuneet ja hyvinvointialueen palveluverkko- ja palvelurakennesuunnitelmat muuttavat palvelutuotantoa jatkossakin.

- Toimintamallina osaulkoistus on raskas hallinnoitava väestöpohjaltaan pienelle alueelle.
- Nykyinen osaulkoistus-toimintamalli ja sopimus eivät palvele parhaalla mahdollisella tavalla hyvinvointialueen strategisista palvelujen kehittämisen ja järjestämisen tavoitteita sekä yhdenmukaisten ja yhdenvertaisten palvelujen kehittämistä.
- Keiturin Sote on muodollisesti hyvinvointialueesta erillinen ja päätöksenteon kannalta itsenäinen yksikkö. Organisaatiota johdetaan yhtenä kokonaisuutena ja se ei suoraan taivu hyvinvointialueen sote-palvelulinjajaotteluun. Toimintamalli sopii huonosti yhteen Pirkanmaan hyvinvointialueen johtamisjärjestelmään ja uuteen toimintaympäristöön.
- Tietoa ei ole saatavilla luotettavan vertailun tekemiseksi Keiturin Soten palvelujen kustannusvaikuttavuudesta/-tehokkuudesta verrattuna hyvinvointialueen muuhun toimintaan.
- Keiturin Soten toimintamalli on suunniteltu vastaamaan Virrat–Ruovesi-alueen tarpeisiin. Jos halutaan vahvistaa merkittävästi hyvinvointialueen ohjausta palvelujen sisältöön, tarvitaan muutosta sopimukseen ja tarkemmin määritellyt palvelutilaukset.

Tuotantotapa-analyysien pohjalta aluehallituksen kokouksessa 9.12.2024 käsiteltiin kolmea vaihtoehtoa Pohjois-Pirkanmaan palvelutuotannon uudistamiseksi. Vaihtoehdot olivat kokonaan oma tuotanto, yhteisyritys tai palvelujen tuottamisen ulkoistus joka laajasti tai suppeammin oman tuotannon rinnalla.

Aluehallitus päätti kokouksessaan 9.12.2024 § 347, että Pohjois-Pirkanmaan palvelujen tuottamisessa aluetta tulee tarkastella yhtenä kokonaisuutena, jotta hyvinvointialue saa uudistettua palvelujen järjestämisen vastaamaan nykyistä toimintaympäristöä, järjestäjän velvoitteita ja hyvinvointialueen strategisista tavoitteita, kuten yhdenvertaiset ja kustannusvaikuttavat palvelut. Pohjoisen alueen sote-palvelujen tuottamistavaksi päätettiin vaihtoehto suppeampi ulkoistus ja oma tuotanto.

- Vaihtoehto luo kokonaisuutena parhaat edellytykset yhdenvertaiseen palvelujen järjestämiseen ja uudistamiseen, kun hyödynnetään suoraviivaista ohjausrakennetta

tarkkaan määritellyssä palvelukokonaisuudessa ja vahvaa kumppanuutta oman ja ostopalvelun välillä.

- Vaihtoehto parantaa valmiuksia vastata henkilöstön saatavuuden haasteisiin ulkoista tuotantoa hyödyntäen ja kuitenkin turvaa omana tuotantona sellaiset erityisosaamista vaativat palvelut, joita esimerkiksi on kuluvalle sopimuskaudella kotiutettu.
- Vaihtoehdon riskit ovat kokonaisuudessaan muita vaihtoehtoja maltillisemmat: keskeisin riski liittyy integraation toteutumiseen oman ja ulkoisen tuotannon välillä palveluvalikoimaa määriteltäessä. Riskiä voidaan hallita huolellisella sopimusvalmistelulla.

2. Pirkanmaan hyvinvointialueen oma palvelutuotanto

Pirkanmaan hyvinvointialueen sote-palvelulinjat määrittävät hankintaan sisältyvät palvelut helmikuussa 2025. Yhteistyö hyvinvointialueen oman tuotannon ja kilpailutetun ostopalvelutuottajan kesken tarkentuu palvelutuotannon käynnistyessä ja sopimuskauden aikana. Pirkanmaan hyvinvointialue tuottaa itse tai hankkii koko hyvinvointialueen tasoisesti

- kaikki lakisääteiset asukkaille tarjottavat viranomaistoiminnan palvelut
- sellaiset palvelut, jotka integroituvat olennaisesti sekä hyvinvointialueen omaan palvelutuotantoon että hankittaviin palveluihin.

Pohjois-Pirkanmaan nykyisistä palvelusopimuksista hyvinvointialueen omaan tuotantoon on suunniteltu siirtyvän erityisesti sosiaalipalveluista muodostuva kokonaisuus, sisältäen mm. vammaisten palvelujen kokonaisuuden ja lähitoritoiminnan, seulontoja, laitospuolitoiminta, päihdevieroitus ja kuntoutus sekä erikoislääkäripalvelujen konsultaatiot ja tutkimukset. Vammaispalvelujen osalta on päätetty aloittaa liikkeen luovutuksen valmistelu Keiturin Sote Oy:ltä ja Kolmostien Terveys Oy:ltä.

Hyvinvointialueen omaan tuotantoon on jo aiemmin, vuosien 2023–2025 aikana otettu mm. sikiöseulonnan, suolistosyöpien seulonnan, lasten, nuorten ja perheiden palveluja sekä erikoissairaanhoidon palveluja. Viimeisimpänä siirtyi Mäntävuoren Terveys Oy:n tuottamista

palveluista Pirkanmaan hyvinvointialueen omaksi toiminnaksi 1.5.2025 alkaen kasvatus- ja perheneuvonnan palvelut ja koulupsykologipalvelut.

3. Kilpailutuksen voittaneen palveluntuottajan tarjoama palvelukokonaisuus

Pirkanmaan hyvinvointialueen sote-palvelulinjat määrittävät hankintaan sisältyvät palvelut. Hankinnassa etsitään yhtä palveluntuottajaa tai ryhmittymää, joka tuottaisi Pohjois-Pirkanmaan sosiaali- ja terveysterveystoimintaa yhdessä Pirkanmaan hyvinvointialueen oman palvelutuotannon kanssa kumppanuudessa. Tavoitteena on luoda Pohjois-Pirkanmaan sote-palvelutuotantoon ratkaisu, joka mahdollistaa alueellisesti kestävät ja yhdenvertaiset palvelut, palvelujen kehittämisen yhteistyössä ja osana koko Pirkanmaan kokonaisuutta, henkilöstölle joustavan siirtymän sekä taloudellisesti kustannustehokkaan ratkaisun.

Lisäksi hankinnalla tavoitellaan tilaajan ja palveluntuottajan välistä kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä, joka mahdollistaa palvelujen ja toiminnan jatkuvan kehittämisen. Sopimuksellisesti tavoitteena on suoraviivainen ohjausrakenne selkeästi määritellyssä palvelukokonaisuudessa.

Tavoitteiden saavuttamiseksi kilpailutettava palvelukokonaisuus haluttiin muodostaa selkeäksi kokonaisuudeksi, joka mahdollistaa maantieteellisesti laajalle, mutta väestöpohjaltaan pienelle alueelle henkilöstöresurssien tehokkaan hyödyntämisen ja Pirkanmaan hyvinvointialueelle kustannustehokkaan ratkaisun. Kilpailutettava palvelukokonaisuus sisältää erityisesti eri palvelulinjojen terveysterveystoimintaa.

Johtopäätökset

Pohjois-Pirkanmaan sosiaali- ja terveysterveystoimintojen hankinnan pohjaksi on vuoden 2024 aikana tehty tuotantotapa-analyysit ja niiden osana vaikuttavuusarvioinnit, ja näiden pohjalta eri vaihtoehtojen vertailu riskiarvioineen, joiden perusteella aluehallitus on päättänyt käynnistää Pohjois-Pirkanmaan sote-palvelujen kilpailutuksen.

Valtuustoaloitevastauksen valmisteluun osallistuivat Pohjois-Pirkanmaan sote-palveluhankinnan työryhmästä projektipäällikkö Niko Lönn, projektipäällikkö Tanja Koivumäki, ylläpitäjä, työryhmän puheenjohtaja Jukka Karjalainen, hankintapäällikkö Virva

Palomäki ja hankintajohtaja Anniina Tirronen. Aloitevastausta on käsitelty
konsernipalvelujen johtoryhmässä 6.8.2025 ja hyvinvointialueen johtoryhmässä 12.8.2025.

Tampere 15.8.2025

Anniina Tirronen, hankintajohtaja